

HEIMIR

V. árgangur

WINNIPEG, 1909.

9. blað.

Því Ótrún og Svanhvít og Alvitur

ÞRÍR EKKLAR bjuggu við Úlfdala-sæ,
við einstaðingsskapinn og tómlegan bæ,—
því Ótrún og Svanhvít og Alvitur, bornar
á andléttum svanavæng, þeim voru horfnar,
—sem sæblámi vorlags og sólskin á tindi—
með sjö ára kærleik og heimilis-yndi.

En Egill og Slagfinnur skriðu á skeið
á skíðunum niðri, um bygðir og heið.
Þeir eltust við svífandi sönginn og fleygann,
þeir seildust af jörðu að taka 'ann og eiga 'ann.

En sífellt slapp veidin úr vænglausum höndum
í vonbráða-hvörf út í framtíðar-löndum.

En bauga sló Völundur — byr undir væng,—
í baðstofu-kulda og ekkjumanns sæng.
Því þráin hans skildi það: Alvitri eiga,
að engum var dælt nema Völundi fleyga.—

Og hvað mega fætur í veðrum á vorin
með vængjunum fylgjast—þó greið séu sporin?

En þungt var til aðdráttu, áreynslan hörð
við einyrkings-skapinn og fátæka jörð:
Að mölva og bræða sér góðmálm úr grjótum,
að gull-kornum leita í sandbleytu-fljótum,
á daginn við ólokin erindi stríða,
en andvöku-nóttunum verja til smíða.

Og alt sýndist hálfverk þeim hóttfyndna smið—
þó hringarnir fjölguðu þætti hann við.
Hann átti á seilinni sjö-hundruð bauga,—
við síðasta hringinn skein gleðin úr auga,
því armæðu-dagarnir hjá voru hlaupnir:
Hann hafði á endanum lokið við Draupni.

Á armlegg manns dreginn sem hóf mann sem hug,
um himin og undir-djúp tók mann á flug,
sem eiganda bar hverja nfundu nóttu
þá niðja, sem dýrir og jafn-göfgir þóttu—
því svo var hann gerður af gæfu-smið högum
úr gulli því eina, sem frjótt er í sögum.

Og þegar á bandið sitt Draupni hann dró
að dagsverki loknu, þá kvað 'ann og hló:
„Nú lauk eg við grip þann, sem hafði í huga,
þann hring, sem að dugar til auðs og til fluga!
Og þar fann eg samleið, um sólheiðið, færa
með svanavæng þínum, þú Alvitur kæra!“

„Og mér er nú sama um meiðsli og rán.
Þó meinviljinn ræni mig, á eg mitt lán.
Því aldrei kann Draupni hann Níðuður njóta!
Og nú má hann fjötra og leggina brjóta,

því hann situr eftir við upphafning mína
með erfiðis mitt og með skömmina sína.“

„Í sjö-hundruð baugana lagði eg list,
en lífinu kom í þann síðasta fyrst.—
Því leikfang er Hnitubur, glæsing og gaman,
úr glundroðans litbrigðum slétt kræktur saman.
En hver, sem á Draupni, fær háfleygi af honum
og hugsanir vaxnar og nýjar í vonum.“

„Eg sló í hann alt sem eg hugsaði hátt,
úr hjartanu bæring og æðanna slátt.—
Og fyrir það ljómar af listinni hlýrra,
og lýsigull hans er því kostugra og skírra.
Og þau eru ei hálfverð 'ans hundruð á þræði,
því hann varð að skáldskap, en þau urðu kvæði.“

Stephan G. Stephansson

“FORN HLUTTEKNING”.

Eftir

A. Kampmeier.

TÍMARITINU „Christian Register“, sem gefið er út í
Boston, 11. Marz s. l., er merkileg grein með þessari
fyrirsögn, eftir þýzkan guðfræðing, A. Kampmeier.
Greinarhöfundurinn minnst á, hve það er komið upp
í fastann vana, svo einn hefir það eftir öðrum, að eigna kristn-
inni alla mannúð og hjálpsemi í heiminum, og þakka henni alla

þá hluttekningu, er menn sýna hver í annars kjörum. Énnfremur að ófrægja og gjöra lítið úr öllum mannúðargjörðum í fornunni síð, og helzt taka fyrir með öllu að nokkur vottur slíkra verka sjaist þar, eins og það sé á móti mannlegu edli að menn finni til hver með öðrum, heldur sé það laúdómur, er menn öðlist með síðaskiftum. Hann segir:

„Chicago blaðið „Inter-Ocean“, er af og til hreytir því að Unitörum og öðrum frjálslýndum kennimönnum, að þeir raði of mikiði sðfræði og mannfélagsfræði á stólnum, í stað þess að „prédika hið forna guðspjall“, og nú fyrir stuttu flutti með ánægju langa grein eftir einhvern afturhalds klerk, um að Darvins kenningin væri ósannindi frá upphafi til enda, gjörði sam-anburð nýlega, í tilefni af jarðskjálftunum á Sikiley, á kristnum stjórnendum þessara tíma og gjörðum þeirra, er þannig löguð stórslys bera að höndum, og heiðinna stjórnenda í fornöld. Eins og við mátti búast, var fornöldin sýnd í óvirðulegu ljósi. Til dæmis var tekið, hvað Plínus eldri, sem umboðsmaður op-inber í fornöld, hefði gjört þegar Vesuvíusar eldgosíð mikla eyddi borgunum Herkulanæum og Pompej. Var svo fráskýrt að hann hefði látið leiðast af eintómri forvitni og fræðilöngun og aðeins í hjáverkum veitt lífsinni eða tekið upp af vegi sínum einn og einn er undan komust.

Eg sendi blaðinu fáeinar leiðréttingar við þessar missagnir ásamt fáeinum dæmum er sýndu fram á að fornþjóðirnar hefði ekki verið eins tilfinningalausar eins og með þessu var gefið í skyn, þegar um alment tjón var að ræða. Eg beiddist birtingar á línum þessum, en var synjað. En með því að það er hugboð mitt, að enn sé sú skoðun almenn, að fyrst þá, eftir að kristnin hófst, hafi mannúð og hluttekningarsemi og mannkærleiki, einkum þegar um stórslys var að ræða, gjört vart við sig í heiminum, en hinn forni ókristni heimur alls ekki þekkt neitt slíkt, þá vil eg því enn leita birtingar á þessum athugasemdum mínum.

Plínus yngri segir í bréfi til Tacitusar (VI, 16) að þegar eldgosíð byrjaði, hafi frændi hans kallað út frá Miseni höfn.

þar sem Rómverski flötinn lá, eitt gangnasta skipið, til þess að flýttast á nær stöðvum eldgossins. Meðan því fór fram, fékk hann orðsending frá Rómverskri komu, er heima átti í þorpi við ströndina fyrir neðan fjallið Vesuvius og bað hann hjálpar. Breytti hann þá athun sinni og í þess stað lagði út eitt stærsta skipið, (*Quadrivium*), til þess þá að geta veitt fleirum hjálp en heima einar; því ströndin þar í kring var alskipuð fólki, er flúið hafði eldganginn, batir hann við. Þetta var fyrsta fregunin er Plinius fékk um, að bætt væri á ferðum. Í ferð þessari lét hann líf sitt, eins og alkennugt er, vegna forvitni sinnar og fróðleikslöngunar, að hann fór of nálægt eldganginum. "Hann flýtti sér þangað, þaðan sem æðrir flýðu frá." Eftir því sem frænda hans segist frá, verður Plinius ekki sakaður um að hafa ekki gjört mikið til þess að bjarga mönnum, en aðeins týnt upp einn eða tvo er andan komust. Því hann vissulega gjörði allt sem hann gat. Því frændi hans hefir, í jafnstuttu bréfi og þessu, er hann reit aðeins fyrir bön Tacitusar, til að greina frá dauða Pliniusar eldra, að líkindum aðeins lauslega drepíð á alla þá hjálp, er Plinius veitti þeim er hjálparvana voru.

Viðvíkjandi fleiri gjörðum stjórnanna í fornöld og embættismanna þeirra, er almenn vandræði þar að höndum, mætti geta þessa: Tacitus segir oss (*Ann. II., 4*) þegar á ríkisárum Tiberíusar keisara, að tólf borgir eyddust í Litlu Asíu af jarðskjálftum, hafi þá keisarinn, er kristin saga að réttu eða röngu hefir þakið svívirðingum, sent þangað stóra fjárupphæð og undanþegið jarðskjálfta borgirnar öllum sköttum í fimm ár. Þess utan var sendur sérstakur erindsreki frá Öldungaráðinu, þeim til aðstoðar og líknar.

Í *Smith's Class. Dict.* stendur þetta: "Titus reyndi af allri að bæta skemdir þær, sem hlutust af Vesuvíusar eldgosinu mikla. Hann setti til þess tvo Consúla, fékk þeim peninga, að endurreisa bæi, er fallið höfðu, og notaði til þess líka fé þeirra manna, er farist höfðu en eftirlétu enga ættingja. Við ársbyrjun 80, geysaði eldur um Rómaborg, er ekki varð slökktur í þrjá daga og þrjár nætur, og eyddi hann Capitólinu, Ágústusar-bókasafninu, Pompeíusar leikhúsinu, fjölda opinberra

stofnana auk ótal fleiri húsa. Lýsti þá Títus keisari því strax yfir, að hann tilreiknaði sér allann skaðann, lét strax byrja á smíðum og hraða verkinu. Hann seldi ótal dýrgripi úr keisarahöllunum, til þess að hafa saman fé til smíðinnar.

Vesúvíusar eldgosinu fylgdi, voðaleg drepsótt, er hófst um þetta leyti, er krafðist nýrra fjárframlaga af þessum örláta keisara.

Dæmi þessi eru sannarlega ekki sá eini mannkærleika vottur í heiðnum sið í fornöld þegar vandræði báru að höndum. En það er komið til siðs, jafnvel í betri ritum mannkynssögunnar, að segja, að kristnin eingöngu—trú kærleikans—hafi með tilkomu sinni flutt ást og kærleika inn í heiminn. Þó vita það allir, er numið hafa sögu, að löngu fyrir kristnina urðu heiðnu Stókiarnir fyrstir til þess, að kenna mönnum alsherjar bróðurskyldleikann, að allir séu börn hins sama föðurs: „Enginn er munur grískra og útlendra“, sögðu þeir, „heimurinn er vor heimaborg“. Allar þær æðstu dygðir kristuinnar, fyrirgefning misgjörða, mannást o. fl. kendu einnig hinir heiðnu heimspekingar löngu fyrir kristninnar daga.

Sá fyrsti maður, er fyrirdæmir þrælahald, var Stóíski heimspekingurinn Epiktetus. Það að hann sjálfur hafði verið þræll, getur hafa verið nokkur orsök í því. En þótt hinir aðrir Stóíkarnir fordæmi ekki þrælahald, þá krefjast þeir þó þess, að mannúðlega sé með þrælana farið. „Þeir eru menn eins og vér, draga andann eins, lifa og deyja eins og sjálfir vér“, segir Seneka. Vér höfum þess dæmi líka, að þessi kenning var ekki eingöngu flutt, heldur og líka eftir henni breytt. Eftir að Epiktetus náði frelsi, kendi hann heimspeki, lifði mjög óbrotnu lífi og hélt engann þjón né þræl á heimili sínu þar til á gamals aldri, að hann vistaði til sín hjúkrunarkonu handa barni, er hann ól upp, er borið hafði verið út og hann bjargaði. Plíníus yngri gaf margar stórar fjárupphæðir til styrktar fátækum börnum, hann lét reisa á sinn kostnað bókasafn og baðhús handa almenningi í fæðingarborg sinni o. fl. Oftsinnis gaf hann þrælum sínum frelsi, er þeir voru hættulega veikir, svo þeir gæti dáið sem frjálsir menn og arfleitt hvern sem þeir kusu

að því litla sem þeir áttu. Eftir hann er bréfið góðkunna þar sem hann biður vanþakklátum en iðrandi frelsingja líknar. Í öllum greinum þolir það vel samanburð við bréf Páls til Philemons, þar sem hann leitar sátta fyrir þrælinn Onesímus.

Það er sorglegt til þess að vita að jafn hjartahreinn maður eins og Plíníus var, skyldi vera knúður, sér mjög þvert um geð. til þess að ofsækja kristindóminn vegna fávísis og ofstækis beggja málsaðila, þar sem siðferðis skoðanir hans virðast þó hafa verið þær sömu og kristninnar.

Það er vafalaust að kristindómurinn hefir átt stóran þátt í því að draga mannkynið saman í eina fjölskyldu og efla hluttekningu og hjálpsemi manna á meðal, en þáttirnir hafa verið fleiri, er styrkt hafa og stuðlað að viðgangi þeirra tilfinninga og gjört þær sýnilega virkilegar. Sé hugmyndin um „alsherjar bróðurskyldleikann“ sýnilegri nú á tímum og í framkvæmdum áþreifanlegri heldur en var til forna, þegar einhver alsherjar óhamingja ber að höndum, eins og Messina jarðskjálftinn, þá gleymum ekki því, að það er vel til því að þakka, að þekkingin er meiri nú á dögum heldur en þá og mögulegaleikarnir betri til að koma þeirri hugmynd í framkvæmd, heldur en hinu að vér höfum ástæðu til að áfella fornöldina fyrir algjört mannúðarleysi.

Þess utan væri það ekki lítil vanvirða „trúarbrögðum kærleikans“, sem sagt er að fært hafi mannkærleikann inn í heiminn, gæti þau ekki eftir jafnlangann tíma méir en komist til jafns við fornöldina í þessum efnum. Og þó skyldi kristindómurinn ekki gjörast sjálfhælinn um of. Það er margur maður, er sér alteins dökka díla á kristinni siðmenningu eins og nokkru sinni saust til forna. En sé sú skoðun um of svartlýn, þá munu jafnvel samt þeir allra bjartsýnustu nú á vorum dögum segja oss, að vér skulum ekki gjörast of farlseiskir og þakka guði fyrir að vér séum miklu betri en þessi heiðna siðmenning fornaldarinnar, né hugsa að vér séum í öllu orðnir alfullkomnir, því það eigi enn þá nokkuð langt í land.“

EINAR JÓNASSON, Læknir.

Eftir því sem fram líða stundir hljóta bygðir Íslendinga hér að breytast. Spá því samir að þær munu jafnvel líða undir lok og mun þess skamt að bíða, að enska verði þar alment töluð, er áður var íslenska. Þótt ekki séum vér þar á sama máli, en trúum því fastlega að íslenska eigi hér langan aldur enn, þá dylst engum að margt íslenskt gleymist, er einkendið hina fyrri tíma. Má sumt af því gjarna fara. Aftur var annað er gjörði ekki litla tilbreytingu á hina annars tilbreytingarlausu og ervíðissama lífi nýlendustöfnenda og jók á fjör og glaðverð. Murum vér eftir mörgu þessráttar frá fyrri ársin Dakota-bygð-

EINAR JÓNASSON.

ar. Og var það alt einkenni-
lega íslenskt. Enda var ekki
öðru þá til að dreifa en því,
sem menn komu með að heim-
an með sér. Dreifdist stund-
um furðanlega úr því, ekki síst
skap-einkenninum, þegar þá
saman sló mönnum úr öllum
landsfjórðungum. Oft var til-
efni lítið, oft ekki annað en
vekja hlátur í orðasennu eða
reyna með sér í svörum.

Þó alment varimenn yfir-
lætislausir, var þó langt frá
því að hverjum þetti allir sín-
ir jafningjar. Voru ýmsir er
gjarna vildu gjörast sveitar-
höfðingjar og tóku sér tign sína
mjög nærri. Gjörðu aðrir aft-
ur lítið úr og hentu að því meinlaust gaman. Helstu metin, er
þá var um að keppa, var friddímarastada, er ekki þótti virðinga-
laus. Svo var það að verða safnaðarfulltrúi, eftir að söfnuðir
mynduðust, komast á kyrkjuping eða ná sæti í skólaráði. Aftur

þeir sem ekki voru mjög kyrkjuelskir höfðu oft gaman af kappinu milli öldunganna og komu þá vísur á gang, er ýmsum voru eignaðar. Var það einatt út af kosningastappi eða kyrkjuprasi.

Nú er þessu öllu breytt. Bygðin farin að eldast, orðin reynd og ráðsett og mókir nú undir purpuramöttli forn-háþýskrar lúthersku. Löngu settir höfðingjar, er búa nú búum sínum með konum sínum og líta ekki við öðrum. Börn fæðast með tönn í gómi, og reisulegir grásteinar merkja leiði flestra gömlu landnemanna.

Einn þeirra fyrstu landnema þar, og maður er tók drjúgan þátt í félagsmálum frumbýlingsáranna og átti góðan þátt í ýmsum andlegum hreyfingum í bygðinni, er Einar Jónsson læknir. Hann fluttist þangað í bygð norðan frá Nýja Íslandi sumarið 1881. Hann settist að í Víkurbygð skamt frá Mountain. Hann er maður gæddur fjölhæfum gáfum og hið mesta lipurmenni. Snemmi hallaðist hann að hinum frjálslyndari trúarskoðunum. Þegar á fyrstu árum Nýja Íslands, er þrætan var mest milli séra Jóns Bjarnasonar og séra Páls Þorlákssonar gafst honum kostur, eins og hann hefir síðar sagt, á að heyra lútherska orþodoxíu frá tveimur hliðum, en gazt jafnlítið að báðum. Í Dakota stóð hann því utan allra kyrkjumála, en strax er „Menningarfélagið“ myndaðist gjörðist hann félagi þess og hélt við það trygð meðan hann var í bygðinni.

Einar er hinn liprasti hagrýðingur, eins og hann á kyn til, og var það á þessum fyrri tímum er kveðist var á í bygðunum þar í nýlendunni að frá honum kom mörg staka, er ýmsum þótti grárar gjalda verð. Meðan Stephan G. Stephansson bjó hjá Garðar var Garðarbygðin ekki berskjölduð fyrir, en minna varð um varnir frá hinum. Þótt margar þessar stökur séu ekki „bókmentalegir gimsteinar“, var þó í þeim fólgin meinleg fyndni og hnittyrdi, er ekki gat annað en komið mönnum til að hugsa um, að hverju var verið að spaugast. Vakti það ekki síður en mörg orðasennan. Og má telja það tvímælaust að þær hafi átt sinn góða þátt í að örfa menn til frjálsra hugsana í trúarefnum.

Einar hefir stundað lækningar frá því hann fyrst kom til þessa lands, hefir hann lesið sér mikið til, enda er hann talinn einhver bezt sjálfmentaði læknirinn, er vér eigum hér vestra. Nú um nokkur ár hefir hann verið heilbrigðisumsjónarmaður Gimlisveitar í Nýja Íslandi. Af sjálfmentuðum mönnum munu fáir taka honum fram að víðtækri þekkingu. Hann hefir lesið umul af bókum og ritum, þó nú í seinni tíð hann hafi mest lagt sig eftir stjórnmálafræðum og trúmálum. Telur hann sig í hópi jafnaðarmanna í landsmálum, en Unitara í trúarskoðunum.

Einar er fæddur að Harrastöðum í Miðdölum í Dalasýslu á þrettánda dag jóla 1848. Faðir hans var Jónas Jóhannesson frá Saurum í Laxárdal í Dalasýslu, Jónssonar Bjarnasonar, en móðir Jónasar var Sigríður Þorsteinsdóttir Þorsteinssonar skálda frá Hrútafirði í Húnavatnssýslu. Orti Þorsteinn fjölda af bæjavísu um Laxárdal, Haukadal o. fl. staði. Eftir hann eru rímur um „Helenu Einhentu“, gátan alkunna: „Fór eg eitt sinn á tiski við“. Var hann grúskari mikill, og hafði gaman af að tala í ráðgátum. Hann var smiður góður, og vinur og félagsmaður Gunnlaugs, föður Björns stjórnuspekings, meðan Gunnlaugur og hann bjuggu báðir í Hrútafirði.

Móðir Einars var Guðný Einarsdóttir frá Harrastöðum, og var sá Einar Einarsson ættaður norðan úr Skagafirði. Honum er svo lýst, að hann hafi verið listfengur maður, gleðimaður og mannblendinn, fjölhæfur smiður, mesti fimleika- og glímumaður, góður læknir og skýr hagarðingur, en nokkuð glettinn og napur í kvæðum. Hann var eigandi Harrastaða og lézt árið 1865.

Árið 1873 misti Einar föður sinn og flutti vorið eftir alfarinn hingað vestur. Skildist hann við Íslendinga, er vestur fóru í sama sinn, í Kinmount og settist að nálægt Lindsay í Ontario. Sumarið eftir að Íslendingar ákváðu að færa sig vestur til Manitoba, var hann kosinn ásamt Sigtryggi Jónassyni til að útsjá hentugt nýlendusvæði og völdu þeir þá, eins og kunnugt er, vesturströnd Winnipeg-vatns og nefndu Nýja Ísland. Var Einar þar vestra nokkurn tíma, hvarf svo austur aftur, en fluttist

þó það sama ár til Nýja Íslands og bygði að Hvítanesi um 5 mílur norður af Gimli.

Þenna stað völdu þeir fyrir bygðarstaði, eftir því sem Einari sjálfum segist frá, vegna þess að þá var engisprettu ár mikið hér um slóðir og hafði pest sú eyðilaggt þá litlu jarðrækt er byrjuð var á sléttunum hér fyrir vestan, þóttu því slétturnar óhugsandi staður, enda þá erviðar yfirferðar. Aftur voru Rauðárbrakkarnir allir numdir þá fyrir löngu.

Eitthvað mun Einar hafa fengist við sveitarstjórn fyrstu árin í Nýja Íslandi, en þetta sinn dvaldi hann þó ekki lengi í bygðinni. Fluttist hann árið 1881 til Dakota, eins og áður er sagt, og þaðan aftur 1888 til Alberta, til bygðarinnar við Medicine River. Eftir 4. ára veru þar fór hann til Vernon í Okanagan-dal í B. Columbia. Eitt ár bjó hann í sjálfum bænum, voru þar þá nokkrir Íslendingar, er nú eru farnir. Sumarið 1899 flutti hann til baka aftur að Gimli og hefir dvalið þar síðan. Enda er hann nú hniginn að aldri, heilsan farin að bila og að líkindum lengstu ferðalögin um garð.

Einar er tvíkvæntur, hét fyrri kona hans Sigurbjörg Bjarna-dóttir, húnvetnsk að ætt, systir Samsonar Bjarnasonar bónda í Dak. Voru þau gefin saman haustið 1876 af sera Páli Þorlákssyni. Dó hún skömmu eftir að þau fluttust til Dakota. Særi kona hans heitir Jónína Sigfúsdóttir Ólafssonar og voru þau gefin saman af Guðm. Björnssyni (Anderson) friðdómara árið 1884. Var það fyrsta borgaraleg hjónavígsla meðal Íslendinga í Dakota, „og mæltist misjafnlega fyrir.“ Hafa þau eignast níu börn.

Af kviðlingum Einars verða aðeins fáir prentaðir enn, því margir eru þeir. Á lífi er þykja sér nærri höggvið í vísum hans. Setjum vér hér þó tvær vísur frá sumrinu 1902. Eru þær dálítið sýnishorn af orðfinni hans og glettni:

“Fólkið hefir fengið prest.
Færir hann sér vel í nyt,
það sem kyrkjan metur mest:
mikla trú og lítið vit.

Honum gefast víðtæk völd,
vill það sérhver trúuð önd.
Semur hann um syndagjöld,
safnaðanna fyrir hönd.

Smámunasemi.

Í Marzbl. þ. á. Breiðabl. er skrá yfir íslenzka nemendur við Wesley College 1908—'9. Helzt sýnist að hún sé samín af ritstjóranum—kennaranum í íslenzku við skólann—því enginn höf. er tilnefndur. Þó má það undarlegt virðast, því svo mætti þekkti til skólans, eða þá af hlutdrægni meiri en í meðalhófi. Bæði eru þar nemendur flokkaðir rangt niður og sumum alveg slept, er þó ekki hafa staðið sig ver við lærdóm en þeir sem nefndir eru.

Er þá fyrst að geta þess, að í lægri bekk (part I) undirbúningsdeildar hefir ritstjórinn sett *Sigrúnu S. Helgason*, sem nú er í efribekk (part II.), og í efri bekk þeirrar deildar setur hann *Ólafiu Johnson*, sem nú er í fyrsta ári College-deildar. Enn fremur sleppir hann alveg úr skránni *Matthildi J. Kristjánson*, sem nú er í efri bekk undirbúningsdeildar. Hún innritaðist við skólann haustið 1907 og er þetta því annar vetur hennar við skólann, eins og líka staður hennar á skólanum gefur til kynna. Að þetta sé yfirsjón getur vel verið, en kemur þó undarlega fyrir, þegar aftur þeir eru taldir, er byrjuðu fyrst nú í haust og sóttu skólann aðeins nokkrar vikur og hættu svo. eru þrír nemendur taldir, er allir hættu fyrir nýjár. Ennfremur er einn talinn, er situr í lægsta bekk eftir nær 3. ára skólagöngu.

Nú vill svo til, að bæði ungrú Helgason og ungrú M. Kristjánson, sú sem neðar er færð í skólanum og þeirri sem vikið er burtu alveg, eftir skrá „kennarans“ að dæma, eru báðar Unitarar, og engin þeirra þriggja áður nefndra lesa íslenzku við skólann. Skyldi það hafa ruglað skránni? Ekki þarf það að vera, en um það veit „kennarinn“ hvortveggja. Þess erum vér fullvissir. Og það hefir stundum áður viljað til, að svipaðar ástæður hafa valdið ruglingi á ýmsum skýrslum, svo sem eins og landnámsskýrslum, dánarskýrslum o. fl. Þarf ekki annað en minna á Almanakið frá fyrri árum, sem gefið er út hér í bænnum. Fram til þess síðasta hafa það ekki verið talin „mannalát“,

þó dáið hafi Unitarar eða ýmsir utankyrkjumenn, er getið hefir þó verið í vikublöðununi. Og nú síðan farið var að geta þeirra í Almanakinu er það með fádæmum og alveg óheyrðum afbrigðum gjört. Svo að ekki fær þetta fólk að andast á sínu dánardægri, heldur verður það að lifa eins lengi og skrásetjara þóknast, sumir í fullar sex vikur eftir að þeir eru dauðir. Svipað er með upptalningu landnema. Í Dakota-þættinum eru tilnefndir landnemar ofan að 1890, en fjölda manna slept er komu árin '82—6, er ekki voru í kyrkju eða söfnuði. Svo eru menn sagðir komnir héðan og handan rétt út í bláinn, t. d., Guttormur heitinn Sigurðsson frá Galtastöðum í Hróarstungu er sagður af Langanesi—gott að hafa hann sem lengst í burtu!—En nákvæmt er það ekki og undarlegur hroðaskapur gagnvart minningu þessa fólks og mætti maður eins vel hugsa er þetta kemur fyrir ár eftir ár, að það sé ekki allt eintóm hending, heldur sé það einhverskonar „konungs-illa“, er höfundurinn setur á þessa menn svo þeir skuli dylja sig í felum og hverfa úr sögu, eitt „þér ber að minka en mér ber að vaxa“, augnaráð.

Vel má leiða þetta hjá sér í nokkur skifti. en þegar það er endurtekið ár eftir ár, gjört að heild og sjálfsgöðum vana, er það ekki rétt að þegja við því í það endalaus. Slíka smámunasemi og launklípni er leitt að þurfa að opinbera og er hún alls ekki til hróss félagslífi voru hér, og er það að líkindum það sem menn hafa fundið. að ekki hefir við þessu verið hreyft nú fyrir löngu.

Árið 1902 útskrifaðist Þorvaldur heit. Þorvaldsson frá háskólanum með þeirri beztu einkunn, er Ísl. hefir hlotið hér við skólann. Það ár í „Helztu viðburðaskrá“ Almanaksins er hans hvergi getið. Er það þó talið með helztu viðburðum, bæði fyrr og síðar, útskrifanir Ísl. hér við skólana. Þeir voru samtíða við skólann þann vetur „kennarinn“ og Þorvaldur og gat því tæplega hér verið um gleysku að ræða. En Þorvaldur var Unitari. Árið 1905 útskrifaðist Þorbergur bróðir hans á sama hátt. Í skýrslunni fyrir það ár á hans að vera getið. Það var búið að benda á þessa hlutdrægnisóhæfu þá, og átti nú að varast vítin. En hann er þar nefndur Þorvaldur Þorvaldsson! Já, þó nafnið

væri skakt, hvernig á að vita hvað þessir ógreinlegu piltar heita er taka bezta vitnisburð við skólana, þó maður sé búinn að umgangast þá innan sömu húsveggja í 4 ár.

„Hvað segið þér um Krist“? Nú er hann einn orðinn mælikvarðinn á lífi og bugsunum „kennarans“ eftir því sem Breiðabl segir oss. Leggur hann þá vanþykkju á þessar þrjár stúlkur, er um getur hér að framan? Er það af því þær eru ekki „Kristi kærar“ eins og álfameyjarnar fornu, að ekki er rétt til þeirra sagt?

Það má kanske virðast, að hér sé um smámuni eina að ræða, þótt ekki sé getið um einn nemanda, þegar skrá yfir lærisveina skólans er prentuð, og tveir færðir ofan í hægri bekk. En er maður athugar það, að flestir þessir nemendur leita sér atvinnu yfir sumartímann við barnaskólakenslu og með umsókn þeirra er ávalt athugað hve langt þeir eru komnir til náms, þá getur þetta haft þýðingu og ekkert litla. Sá, er skamt er á veg kominn, stendur verr að vígi í þeirri atvinnuleit. En þó því sé slept, þá er þó öllu verri andi sá sem lýsir sér í þessari smámunasemi, er felur sig í hjúpi annríkis og yfirhafningar. Hann er sá er alvarlega ætti að fara að taka ofan í við og sjá hvert ekki væri hægt að kasta út. Sá andi stingur orðið út hala eða höfði í hverri setningu, er þeir „hólfélagsmenn“ hér og heima rita, útundan, framhjá og á hlið við Krists nafnið, er þeir hafa sér til sóknar og varnar fyrir öllu sínu athæfi.

Það þótti ofkveðið erindi skáldsins:

„Smýgur andstygð innan frá, út með hverjum saumi“.

Er það ofkveðið?

Nýi forsetinn.

Fær hann er til aðgerðanna
eins og vinnukonur manna,
sem bæta fyrst með flk og bandi
fatið, sé það óbætandi.

Stephan G. Stephansson.

Bæjargöngin.

Snúlið kvæði eftir Edgar Allan Poe.

Eg var einn á gangi um göngin,
 göngin bæjar dimm og löng,—
 yfir mér og undir söng þar
 einhver dauðans Líkaböng.—
 Bar mig inn að eldhúsdýrum,
 af mér líf og krafta dró,—
 hrapaði Víti í einu ópi!— — — —
 Eldabuskan pöttinn skóf.—
 Svitaholur allar á mér
 urðu að hlust, sem grenjið smaug.—
 Eg varð allur alsjáandi,
 augasteinn í hverri taug.— — — —
 Eg hef aldrei —Aldrei! Aldrei!—
 orðið fyrir slíkum draug!
 Síðan þó eg sofa í næði
 sífellt hræðir þetta umr.
 Það er eins og í mér suði
 altaf þetta humrum-kumr.

Stephan G. Stephansson.

Félagsmálin.

Ársfundur Unitaríska safnaðarins var haldinn eins og lög ákveða síðasta sunnud. í Jan. og 1. sdaginn í Febr. síðastl.

Á fundinum voru lagðar fram skýrslur embættismanna og sýndu þær að hagur safnaðarins stendur allvel. Tekjur höfðu heldur aukist við það sem verið hefir síðastl. ár og skuldir þorr-
 ið. Alls höfðu tekjur safnaðarins numið \$2036,39 á árinu. Út-
 borgað upp að 1. Febr. \$1998,39. Í skatt og borgun á veðláni

og áföllnum skuldum var borgað \$1237. Fyrir söngstjórn, aðgjörðir á kyrkjunni, hirðing hússins, hitun og lýsing, rúmir \$761. —Áhvílandi skuldir voru engar nema það sem eftir stendur af veðláninu \$3000. Eignir safnaðarins voru metnar um \$25000. Á árinu höfðu innskrifast 10 nýjir meðlimir, 4 flutt burtu og 1 dáið. Hefir því tala félagsmanna heldur vaxið, þó lítið sé og ekki eins mjög og á undanförunum árum. Aftur nú síðan á ársfundi hafa 5 nýir félagsmenn bæzt við og eru meiri líkur til að allmargir fleiri bættist við áður en dregur að næstu áramótum.

Á fyrri fundinum voru þessir embættismenn kosnir fyrir þetta í hönd farandi ár: Forseti Joseph B. Skaptason, varaforseti S. B. Brynjólfsson, fjármálaritari Stefán Pétursson, féhirðir, Hannes Pétursson, ritari, Friðrik Sveinsson, Gunnar J. Goodmundsson og Hallur Magnússon; organisti, A. J. Johnson, og í útbreiðslu- og heimsóknarnefnd A. J. Johnson, Hallur Magnússon og Gísli Magnússon. Að vísa til sætis við messur og gæta dyra við samkomur, Hannes Pétursson, Eggert Árnason. Yfirskoðunarnefnd Joseph B. Skaptason og Þorsteinn S. Borgfjörð. Á síðari fundinum var haldið hið árlega safnaðarsamsæti og rædd útbreiðslumál safnaðarins.

Þann 7. Apríl var haldinn fjölmennur fundur á „Angelus Café“, af þeim sem þátt hafa tekið í að koma á fót enskum únitarískum félagsskap hér í bæ. Síðan í Nóv. í haust hefir verið hér prestur austan frá Hopedale í Mass. séra E. Pratt, er haldið hefir uppi messugjörðum meðal enskra, og hefir aðsókn að þeim stöðugt farið vaxandi á vetrinum. Á fundinum voru rúmt 60 manns saman komið, þar á meðal varakonsúll Bandaríkjanna hér í bæ. Var afráðið að stofna söfnuð, er nefndi sig „All Souls Unitarian Church“. Bréf var lesið upp á fundinum frá Mr. Hinton í Montreal, er hingað er að flytja til bæjarins og tekur við aðalráðsmensku Grand Trunk brautarinnar, tjáði hann sig meðmæltan að hér yrði stofnuð únitarísk kyrkja og hét því fyrirtæki sinni liðveizlu. Forseti þessa nýja safnaðar var kosinn A. W. Puttee, fyrverandi sambandsþingmaður þessa bæjar, ritari Mr. Blake lögmaður og sunnudagsskólástjóri Carl Loupe varakonsúll. —Ísl. Unit. óska söfn. þessum til hamingju.

LAUN GUÐHRÆDSLUNNAR.

Saga eftir

SOPHUS SCHANDORPH.

I.

HÚSBÓNDINN var vanur að fara árla á fætur. Svo gjörði hann og þennan sunnudagsmorgun

Húsbóndinn var heljar-búforkur. Ekki var leyfilegt að kveikja eld á arni alla hina köldu og myrku vetrarmorgna. Íverustofan í húsinu við Kristjánshöfn á Brúarstræti fast við gömlu Lurkabruna, sem nú er fyrir löngu afmáð, var köld og hráslagaleg, skreytt oliumáluðum, bláum veggkjöldum, kringsettum perlumálaðri, hornsakkri og snúinni umgjörð. Vindurinn ýldi í reykháfum. Snjókrapið slettist á gluggarúðurnar, svo undir tók. —

Húsbóndinn var rétttrúaður maður. Aldrei vanrækti hann að ganga í kirkju á hverjum sunnudegi, hvorki til hámessu né aftansöngs. Heilinn í honum var að vísu ekki nægilega glaðvakandi til þess, að hann gæti fylgst með efni ræðunnar. Hann ýmist svaf eða tárfaeldi undir henni og sálmasöngnum. Samt fanst honum þegar úti var, að messan hafa orðið sér til uppbyggingar. Kirkjugangan var orðin honum "Opus Oper-

atum", eins og komist er að orði í guðfræðinni.

Ekki mega menn samt ímynda sér, að húsbóndinn færi óundirbúinn til hámessunnar kl. tíu. Nei. Snemmendis fór hann á fætur sýknt og heilagt. Og á helgidögnum las hann strax í býtið alla sálmana og guðspjallið, sem tilheyrði hverjum drottins degi, nöldrandi og raulandi. Skildi hann þá? Var hugurinn fastur við hin andríku, hrærandi orð guðspjallins eða hendingaföll sálmana, er ýmist voru blíðróma og þrungin trúarlegri andagift, eða þá hversdagsleg saman hnoðuð rímsmíð? Spyrjið húsbóndann um það! Hann myndi ef til vill langsizt allra geta svarað því. Eitt er víst, að þá fór honum eins og við guðspjónustuna: ýmist grét hann, ýmist tautaði hann eða sönglaði, eða hann smá-hjó máfinn sofandi ofan í bókina.

Þarna sat hann nú í gamla legubekknunum með hörðu dýnuni og harða mahoganí-bakinu og hliðbríkunum, sem í sameiningu afstýrðu öllum þægindum og hvíld, og voru eins og virkisveggir á all-

ar hlíðar, sem neyddu menn til að sitja upprétta, án þess að halla sér út af.

Jæja, þarna sat húsbóndinn, hann gamli Pétur Jakob Pétursson, með sálmaþókina fyrir framan sig, sveiptur gömlum kvenmöttli — keyptum, guð má vita fyrir hve löngu, hjá ruslasala nokkrum — og með flókaskó á fótum og lambskinnsfeld til að standa á. Á gömlu furutrésborði á klunnalegum fæti stóð versti lampinn, sem til var á heimilinu, og logaði. Á hornskáp yfir í einu stofuhorninu stóðu svo sem til skrauts tveir háir og rennilegir nýmóðins lampar með hvelfdum ljósaþjálum. — Þessi minni félagi þeirra rauk andstyggilega, ef til vill til þess, á hennan ruddalega hátt, að draga dár að hinum iðjulausu stórbokkunum, sem gnæfðu hátt upp yfir hann og gláptu upp í loftið. Svælu-lampinn var að skapi húsbóndans. Báða stóru lampana hafði hann fengið í silfurbrúðkaupsgjöf, en aldrei leyfði hann, að kveikt væri á þeim. Þeir stóðu eins og ósnertar, tóprulegar yngismeyjar, og lítu með fyrirlitningu út yfir stofuna.

Hvað var nú húsbóndinn að lesa í sálmaþókinni sinni? Þarna sat hann með gleraugun á nefinu og tautaði eins og drengur, sem á að læra að "lesa skýrt".

Hann var að lesa guðspjallið, sem hann bjóst við að heyra lagt út af kl. 10, Matt. 8. kap. 1.-14. v. Já, hann var að lesa, en hugsunarlaust, eins og það hefði verið aug-

ljósingaladið. Hann geispaði — ekki hátt — en dró úr geispanum með hendinni og tautaði áfram fyrir munni sér.

— En er Jesús gekk inn til Capernaum kom til hans hundraðshöfðingi nokkur, bað hann og sagði: Herra, þjónn minn liggur heima limafallssjúkur og kvelst þunglega. Svo kom hin fagra saga um lækninguna á syni hundraðshöfðingjans og niðurlag hennar með hinum ábrifamikla, altæka spádómi. Það er áreiðanlegt, að húsbóndinn, hann gamli Pétur, kunnir ekki að meta hina fögru og stuttuðru frásögn guðspjallsins og kjarumiklu greinaskil. En hann dró þá ályktun út úr því, sem honum féll sjálfum bezt. Hann tautaði þegar hann var búinn að lesa:

— Guði sé lof, þá held eg að konan mín nái sér. Ó, að þetta skykli einmitt verða ræðufenið í dag. Ó, já, — það er að nokkru leyti eins og eg hefði unnið í hlutaveltu — Æi, já, því ekki það, já því það er bandvitlaust, hvað lyfsalareikningurinn þefir hækkað í þessum veikindumæ — já — sparað er þó á vissan veg grætt. Sjáum nú til! Æi já — Guð minn góður. —

Snjókrapa hríðarfeldurinn í loftinu meinaði dagsbirtunni á allar hlíðar að komast leiðar sinnar. En því varð samt ekki varnað, að hún kæmist áleiðis á endanum. Kuldalega boðaði hún hina hægfara og marghindruðu komu sína á þann hátt, að stinga sér inn um glugg-

þau, sem engar hengiskýlur voru fyrir, því Pétur gamli vildi ekki eyða, svoa að gagaslausu bæði lérefti og smæri — það, sem óeytt var — var gróði. Ekki var hann fljótari að taka eftir bardaganum milli dags og nætur, er hann hæglega vissi hvernig myndi lykta, en hann slókti ljósið — það var búls að loga meira en heila klukkustund.

Birtan var samt of dauf til þess, að hann þrátt fyrir gleraugun, sæi til að lesa smáa sálmabókaletrið.

— Og þetta á að heita dagsbirta, úrræði hann í áttina til glugganna. Slík og þvilík óvera. Það er hvorki ljósi né myrkur.

Hann vissi ekki, hvað hann átti að taka sér fyrir hendur, leitaðist fyrst við að finna upp á einhverja til þess að eyða tímanum við þangað til orðið væri vel hjart, en þessari leit lauk með því, að ekki varð annað til úrræða en að vefja um sig upp fyrir höfuð þessum full fertuga kvenmöttli, lambskinnsfeldinum um fæturna og reyna að sofna í harða legubekknun; á meðan yrði þó að líkindum hjart, og svo kæmi dóttir hans að líkindum með kaffi — æ, dálítið af heitu kaffi þennan kalda morgun kæmi sér líka vel.

Í gegn um rifur á hurðinni seildist til hans ljósglæta innan úr svefnherberginu.

Hann reis upp á olnboga og ætlaði að fara að grenja: Slökkvið þið ljósið þarna inni í svefnher-

berginu! En þá mintist hann þess, að konan hans var veik, ætlaði að vera mannúðlegur og leggja ljósmatar útgjöldin saman við lyfsala-reikninginn, spenti greipar og bað guð að gefa sinni ástkæru húsfreyju heilsu og hreysti aftur svo fljótt sem mögulegt væri.

Svei, svei! — Læknirinn hafði þendar sagt, að þetta væri hreittulegt — það var þessi lungnabólga í annað sinn! Svei þessum lækninum! Þeir segja svo margt að eins til þess, að geta sent nógu háa reikninga. Það var óhyggilegt að hann hafði ekki haldið fastan húslækni fjögur síðustu árin, því það gat þó sjálf sagt ekki orðið jafn mikil upphæð, og þessi læknir heimtaði nú, og svo er það þó drottinn, sem ókeypis gjörir at saman, svo öllum þeim peningum, sem læknirinn fær, er í rauninni lagt í forarræsin.

Það var samt sem áður gremjulegt, að þær létu ljósið stöðugt lifa þarna inni! Skyldi konan hans verða betri eða verri, hvort heldur hún lá í björtu eða dimmu herbergi? — Jæja. látum nú svo vera, þangað til henni skánar dálítið. . . . Þá skulu þó ljósin verða slökkt, — það skal eg sjá um.

Til þess að gjöra sér ekki alt of órótt í skapi út af ljósrákanum úr rifunum á hurðinni, tók Pétur gamli það ráð, að fastvefja kvenmöttlinum utan um höfuðið á sér. Þó blundaði hann að eins til hálf, og þá lét hann æfiatriði sín líða fyrir í huga sínum eins og þoku-

myndir. Það var vani hans, því þá naut hann sjálfs sín. Ó, hversu sparsanur og guðhræddur maður hann hafði verið! Og voru ekki guðsótti og sparsemi þær stærstu ílygðir, sem nokkur maður gat komist yfir í þessum heimi?

Vér skulum nú skýra þokumyndirnar dálítið.

II.

Steinlinda skólastofan í gamla munadarleysingja hælina. Ýmist lásu allir upphátt, svo líkt var að heyra og suðanda í þúsundum engispretta. Ýmist próf í ýmsu, sem gamli Pétur var reyndar búinn að gleyma mestöllu, en hann mintist þess þó með sigurgleði, að Pétur Jakob Pétursson var duglegasti drengurinn í kveri og biblíusögum, reikningstöflum og höfuðreglum, einkum að hann einu sinni — hann var þá lítill hnokki — svaraði spurningu kennarans: hve mikið er 335 og 621, fljótt og skörulega: 9 ríkisdalir, 5 mörk og 2 skildingar. — Þá getur þú strax farið að reikna með ákveðnum tölum, hafði kennarinn sagt, og Pétur hafði fundið eins mikið til sín og sigurvegarinn við Austerlitz. Og fermingin bætti enn þá eina laufi í lárviðarsveig Péturs Jakobs Péturssonar. Hann jós svo ritningargreinunum yfir prestinu, sem var að spyrja, að hann fór frá honum, til þess að tefjast ekki of lengi við hvern fyrir sig, meðan Pétur var í miðju kafi að þylja hinn langa kafla úr bréfinu til Tít-

usar, sem stendur í fyrstu grein í fimta kápítulanum í Balles lær-dómskverinu, sem þó var enn merkilegra fyrir það, að Pétur Jakob Pétursson hafði aldrei skilið kálft orð af efninu.

— — — — —
Pétur Jakob Pétursson horfði út í ljósið úr dimmu ávaxtabúðinni við Austurbrúarstræti, út yfir vatnið og hinar þroskalegu skógarreinar með fram Ástastignum og Merkjahryggnum. Já, á þessum árum gátu menn gjört sig ánægða með að liggja úti á tundi á Ástastignum og Merkjahryggnum. Ó, hvað hún var aðlaðandi fyrir sextán ára drenginn vinnukonan hjá etazráðinu, með hvítu linsvuntuna eins og brynju framan á hinu, hvelfda barmi, og kniplingabúfuna ofan á dökkjarpa, ótemjanlega, þyrnum-líka hárinu hennar! Hjartað í honum sló harðara, þegar hann sá hvítu svuntuna með brjóstspeldinu bera fyrir í milli trjána í garðinum, og síðan heyrði glynji í Grafningsbrúnni undan leðurskósólunum hennar, eins og riddari hefði hleypt merhryssi sínu út á einhverja vindubru stórborganna. Hvernig var hægt að komast hjá því að gefa henni býsna riflega tilgjöf í rúsinum og möndlum — já, stundum tvær fikjur að auk — þegar hún kom til kaupa í búðina, meðan húsbóndi hans svaf mids dagsblundinn. Ó, hversu hjartað hoppaði í kryddmangaradrennum eftir því sem hún varð hlýlegri

Hversu mjög þráði hann þann dag, að verða fullnuma. Þá átti hann að fá kaup, og þá ætlaði hann strax fyrsta sunnudaginn, sem hann fengi friðan, að bjóða henni út í skóg og sóa heilum ríkisdal handa þeim báðum í "Hallar- lund". Einn vagnstjórinn hafði lofað honum ókeypis flutningi þann dag. —

Já, Pétur Pétursson varð fullnuma, en áður var Petra búin að giftast vagnstjóranum yfir á götu- horninu og eignast með honum tvíbura. P. J. Pétursson hafði daginn sem hann frétti þetta um vefurinn, starað út á Mortjörnina og dottið snöggvast til hugar að drekkja sér, en ísinn var þykkur, og vatnið hlaut að vera voðalega kalt. — Nú! — Eins vel gat hann reymt það þangað til voraði og hlýna tók hæ, hæ, hæ! Alveg handvitlaus hafði Pétur Pétursson þó aldrei verið, jafnvel á ótjörn'erustu árum æskunnar. Vorið kom, P. J. Pétursson drekti sér ekki. Hann var í búðinni, ár eftir ár, lagði árlega belminginn af kaupinu sínu — 100 dali — afsíðis, setti það á vöxtu, byrjaði með tilhjálpi meðalgöngumanns á gróðafyrirtækjum, svo að hann átti 1500 dali, þegar hann var þrítugur. Hann fór í kirkju á hverjum sunnudegi, þakkaði guði fyrir umliðin höpp og bað hann um heppni í framtíðar gróðafyrirtækjum sínum; hann sannfærðist um nytsemi bænarinnar af 150 dala happadrætti frá Gyðingi í Leður-

stræti og því, að honum lánaðist að fá húsbóndann til að hækka árs- kaup sitt um 50 dali eftir 15 ára þjónustu. Að eins fékk Pétur sér litinn súkkulaðibolla á sunnudags og helgidaga morgnum í kaffihúsinu yfir á andspænis götuhorninu og á vetrum sat hann þar í ofuhit- anum til þess tíma, er hann fór til miðdag-verðar til mestu skap- rannar fyrir veitingaþjóninn, sem á sama tíma, og Pétur sat og lí fram á lappir sínar án þess að gjöra svo mikið sem að líta í dag- blað, hefði getað tekið sér útgöngu leyfi. Enn þá gerði Pétur sér að gamni, að minnast hins fýlda ar- lits á veitingaþjóninum og þeirrar athugasemdar, sem hann þá ávart bar í huga: — Já, slíkur náungi getur líka haft gott af því að vita að hann er annara þjónn.

Svo dó húsbóndinn, hansettur- lubbinn! Tengdasonur hans tók búðina og svo mikla sómatilfinn- ingu hafði P. J. Pétursson, að hann vildi ekki vinna hjá húsbónda, sem var yngri en hann sjálfur. —

— — — —

Lítið loftherbergi á Fornastíg, með rúmi, borði og sprungnum hvottaflátum, skáhallri þaksúð! Einmanalegir dagar! Að eins veggjalýs til samfélags á nóttunni! Aldrei heitur matur! — Helzta kræsingarnar: reykt sild eða græn- saltað svínsflesk! Aldrei eldur á arni! Lámbskinnsfeldurinn var ó- dýrari en eldsneyti vetrarlangt.

Það voru leifarnar af þeim feldi, sem yljudu nú fótum gamla Péturs. En til kirkju fór hann alla sunnudaga og aðra helgi-laga bæði til hámessu og aftansöngs; en hafði hann tíma til þess. —

Latna guðsóttans brugðust heilur eigi. Pétur Jakob Pétursson var leynifélagi í veðlánastofu og græddi á því of fjár. Hversu þakklátur og hræður í huga klappaði hann þínum sauruðu fimmdala seðlum, strauk þá gælulega og vonflega, áður en hann fór með há í sparisjóði eða víxilbanka, þar sem þessi "litlu skinn áttu að vinna fyrir sér", eins og eigandi þeirra og meistari. Það var þó ef til vill hamingjusamasti tíminn af æfi hans, þessi sjö átta ár í þakkeberginu á Fornastíg.

— — — — —
 Þar fyrir handan, gagnvart heimili hans, bjó Madama Pétursson á neðsta gólfi, ekkja eftir matsala nokkurn. Hún var fullþrúg, nokkuð þrekin eins og matsala konu semir að vera. P. J. Pétursson sá með sínu glöggva auga, að ekkjufri Pétursson hlaut að hafa góða atvinnu af matsölu sinni. Þangað kom fjöldi iðnaðarinnanna — það var nú finasta fólk — svo komu vikasveinar og ökumenn — þeir áttu allir heitan mat. — Síðan komu daglaunamenn, gætuslæningjar og þeirra jafningjar; þeir drukku að eins. En P. I. Pétursson vissi bæði, hvað ein kvarttunna af hvítöli og ein

kvarttunna af kornrennivíni kostaði í stórkaupum, gat reiknað sér til hve miklir Madama Pétursson eyddi, og sem afleiðing af því, hve mikinn afslátt hún fékk hjá seljendunum — það hlaut að vera reglulega góð atvinna í þessu öllu saman, en vinsáan til slarkaranna hlaut þó að vera aðal gróðavegurinn.

P. J. Péturssyni fór að litast verja á ekkjurnaðinni Pétursson. Af því að honum gáfust margar frisuindir frá atvinnuvegi sínum, sló hann sér oft í mas við Amakurhonuna í Myntarstræti, þar sent hann keypti reyktu síldina.

— Jú, Madama Pétursson, hún dró nú reyndar hlut á þurru landi. Síðan hún varð ekkja, því maðurinn hennar, hann Niels Pétursson, var reglulegt svín og lá í drykkju-skap með allara versta slarkaralýðnum; þess vegna sendi drottinn líka yfir hann ökæði í þokkabót, því syndin dregur alt af með sér hegninguna, herra Pétursson. En svo ráði líka maddaman handfesti á veitingasölunni, og hún "lánaði" að eins nettustu sveinunum, alt "draslið" varð að borga áður en veitingarnar voru afhentar, og sjáðu nú til, það fylgdi því sannarleg blessun, því hann stóri frændi hennar, sem hafði verið við fótgönguherinn, var nú búinn að gifta sig og orðinn matjurtasali og var í kjallara vfir á horninu á Grænugötunni, og átti aukheldur þrjá hessaða stráka, feita og þrekvaxna, sem gengu í skóla fyrir 3

eða á mánuði hjá kenndukonunni í
 Gautagötu, og þegar slarkararnir
 höfðu ólæti og hávaða, þá sendi
 Madama Pétursson strákinn, sem
 þvodi ílótin, yfir til maturtasalans,
 og þá kom hann strax og bylti
 slörkurunum út, og stúkan hjá vin-
 br egrennum hún stóð fast á því,
 að hann fengi átta skillinga fyrir
 lvern slarkara, sem hann gæti
 stungið á hausinn út fyrir dyrnar,
 en það gat vel verið, að það væri
 bakmægi, því hún, Amakurkonan,
 væri ekki ein af þeirri tegund, sem
 þátti, að allt væri satt, sem vinnu-
 fólk segði um betri stéttar fólk,
 því hún, Amakur-konan, hafði svo
 sem vinnufólk líka, og það var
 sannarlega óþjóðalýður. Því
 það var þó eitthvöld hálf kvikindis-
 legt, að maður, sem var "borgari"
 og grænmetissali skyldi geta nið-
 urlegt sjálfan sig til þess að kasta
 drykkj-rátum á dyr. Það var að
 setja sjálfan sig á sama mannfé-
 lagsstig og slarkarana, sem hann
 henti út. Þei... já, eg segi ekki
 fleira, herra Pétursson, því þarna
 stendur einn þinn langversti af þeim
 öllum saman, þessi með illilega
 augnatillitinu, sem stendur þarna
 og ekur sér upp við hvassasta
 hornið á Sprengigötu. En guð
 mátti vita, að það var satt, að
 Madama Pétursson hafði keypt
 staðinn fyrir þrem árum, þegar
 gamli veitingamaðurinn, hann
 Vilming litasali var dauður—hann
 hafði nú reyndar verið kaftinn í
 borgaralega stórskotaliðinu, og
 það hafði hún með sanni eftir

kryðmangaradrennum yfir á
 horninu á Köngsdæragötu, að það
 voru eingöngu gamlar veðskullir,
 sem lágu í þessu húsi við Þorra-
 stíg.

Pétri J. Péturssyni fór með degi
 hverjum að litast betur og betur á
 kjumaddömu Pétursson.

Margsinnis stóð hann tímum
 saman í dimma stofuganginum í
 húsinu, sem hann átti heima í, og
 horfði yfir í kjallarann. Þetta var
 um sumar og dyrnar út að gítunum
 stóðu opnar. Hversu hún gat verið
 nettleg innan um þessa döme-
 legu gesti, og hve hendin á henni
 gat sífelt verið útrétt til þess að
 taka á motti peningum. Það var
 kannske lygi, eins og Amaku-
 konan gat líka til, þessi saga um
 frænda hennar, fyrrum fötgöngu-
 liðsmann, grænmetissalann. Því
 allt fór svo rölega fram í veitinga-
 stofu ekkjumaddömunnar, að P. J.
 Pétursson — hæ, hæ, hæ, það var
 annars skritið, að þau veru bæði
 Pétursson! — gat ekki gjört sér
 í hugarlund að nokkurn tíma væri
 þörf á manni til að kasta fólk á
 dyr á jafn friðsamlegum stað.

Herra trúr! Hún var að nurla
 saman, eins og hann, hún var að
 hugsa um "gömlu konuna", eins
 og hann hafði verið að hugsa um
 "gamalmennið" allt frá þeim tíma
 er hann var kryðdmangardrengur
 við Austurbrú. Hem, hem, hem,
 hem! Nú voru þau bæði komin til
 ára sinna.

Madama Pétursson var þrifleg
 og nett kona; hí, hí, hí! Já, hún

var þó sannarlega nógu góð, hún — hí, hí, hí! Já, við erum allir menn, — æ — já! — Og svo nokkur hamingjusöm ár í sparsömu og óbrotnu en umsvífalausu heimili — og þegar hann yrði gamall og fengi gigt, að þá væri einhver sem gæti þjónað honum og hlúð að honum! — Nú, en í stuttu máli sagt: fyrst dálitla gleði og ánægju á einni og autan hátt! Hí, hí, hí!

Fann-ke hann gæti fengið heitum mat hjá Madömu Pétursson fyrir tíu skíldinga máltíðina! Hann hafði þó efni á að borga það. Það gat hann verið fyrir guði og samvitzkunní. Það gat þó ekki verið synd.

Ekkí var þó vert að hlaupa á sig. Skjótt er skitið verk. Sofðu með það til morguns, Pétur Jakob Pétursson! Og svo sent eg við Madömu Pétursson þarna fyrir hana um verðið á heitum mat einu sinni á dag.

Madama Pétursson var glöð í bragði yfir þessum netta herra-manni, því hún var þó hörmangaradóttir og ekki borin til þess að

þjómusta ökumenn og slarkara. Herra trúr — Þessi herra ætti svo sent ekkí að borga meira en aðrir menn — tólf skíldinga fyrir hverja máltíð — arðvitað brennivín og öl aukreitis! — Pétur J. Pétursson tæytti þess aldrei.

— Eg hefi aldrei á æfi minni bragðað brennivín. Vatn, Maddama Pétursson, vatn! Það er skapað af guðs góðu hendri.

Fræmbald í næsta bladi.

..... „að trúin á þreinan guð geti lifað góðu lífi í hjörtum manna, þótt ekkí sé haft hugfast á hverri stundu, að sundurliða hana og aðgreina í sérstök trúaratriði og trúfræðiskerfi.“

Leikmaður.

Jú, Jú! En það er eins og að láta rúsinur í blóðmörskopp og súrsa svo alt saman.

Stephan G. Stephansson.

HEIMIR

12 blöð á ári, 24 bls. í hvert sinn, auk kápu og auglýsinga.

Kostar einn dollar um árið. Borgist fyrirfram.

ÚTGEFENDUR: NOKKRIR ÍSLENDINGAR Í VESTURHEIMI.

Afgreiðslustofa bladsins: 582 Sargent Avenue.

RITSTJÓRI: Rögnvaldur Pétursson, 533 Agnes Street.

PRENTARI: Gísli Jónsson, 582 Sargent Ave.